

I RÆSONs artikelserie "Logbog: Europa" diskuterer Trine Mach og Ellen Trane Nørby europæisk politik: denne gang hvordan EU bør bekæmpe terrorisme.

Ellen Trane Nørby i RÆSON:

Kan man demokratisk bekæmpe terrorisme?

En succesfuld bekæmpelse af terrorisme må nødvendigvis stå på to ben. Den må både øge sikkerheden i sit eget folk og fjerne grobunden for terroristerne. Som IRAs historie viser, svækkedes IRA ikke ved at sætte hårdt mod hårdt. Tværtom øgede det rekrutteringsgrundlaget og forståelsen hos organisationens egne for den hellige sag.

Af Ellen Trane Nørby, MF (V), kulturpolitisk ordfører og fmd. for Venstres Europaudvalg

9/11, 11/3 og 7/7. New York, Madrid og London. Begivenheder, som har påvirket danskerne mere og mere, efterhånden som de er kommet tættere og tættere på. Det er først efterhånden som krigens front kommer nærmere, at vi reagerer og forstår realiteternes alvor. Krigens mod terrorisme stiller os som

demokrati overfor vores mest grundlæggende dilemma. Hvordan bekæmper vi demokratets trusler? Hvordan bekæmper vi demokratisk udemokratiske kræfter? Det vil være en fejl at lade som ingenting. Så vinder terrorismen. Det vil være en fejl at gøre som terroristerne. Så vinder terrorismen. Hvordan bekæmper et demokrati terrorisme? Kampen mod terror er en af de få, der har tændt solidaritetens lanterner i EU-samarbejdet. Den 11. september var vi alle New Yorkere, den 11. marts sank vi en klump sammen med spanierne, den 7. juli var vi tyste med englænderne, ja selv nogen følte sig som brødre og søstre, da bomberne sprang i Istanbul, Casablanca og senest i Sharm El Sheikh. For i kampen mod terroristerne kan ingen være neutrale.

Selv Frankrig, der i almindelighed holder sig hævet over andre, kan ikke vide sig sikker. USA er måske nok terroristernes hovedfjende, men Frankrig er med sit tørklædeforbud lillebroderen. Terrorens ansigt er hæsligt, når det dukker frem, men hvordan skal EU bekæmpe terror uden at det bliver falsk tryghed eller kanonkugler mod gråspurve?

Lektien fra IRA

Det kan være værd at kigge på den måske historiske våbennedlæggelse, som IRA har proklameret. IRA's 35 år lange historie er ikke uden interesse i kampen mod terrorisme i almindelighed og Al-Queda i særdeleshed. IRA har alle elementer til en bæredygtig terrororganisation. Det startede med en sag. En kamp som *underdogs* - frihedskæmpere mod et imperialistisk, undertrykkende styre. Med penge og husly, man modtog fra solidariske brødre og søstre på den anden side af Atlanten, men først og fremmest med en sort/hvid følelse af at tjene folket – også ifølge store dele af folket selv. IRA begyndte at dø, da myterne for alvor begyndte at forsvinde. Bono synger i dag mere for Afrika end "Sunday Bloody Sunday". Han har i øvrigt aldrig sunget "Friday Bloody Friday". ["Bloody Sunday" – 30. januar 1972 – blev 13 ubevæbnede mænd og drenge skudt og 14 såret af britiske soldater, efter en borgerrettighedsmarch i Derry. "Bloody Friday" – 21. juli samme år – udløste IRA 22 bomber i og omkring Belfast: 9 blev dræbt og 130 alvorligt såret. Red.]

IRA begyndte ikke at dø, da jernladyen Margaret Thatcher satte hårdt mod hårdt for at knuse IRA. Tværtimod optrappede det forståelsen for IRA og derved: selve IRA. Derimod er IRA skrumpet i takt med at den økonomiske udvikling har sat gang i hjulene i Irland - om end der stadig findes fanatikere og utilpassede personer, der lever i og af myter og ikke tør kaste sig ud i et nyt og andet livsprojekt.

Der er for lidt målsætning og prioritering. Det er ikke klart, hvad pejlemærkerne er, hvilke målsætninger vi efterstræber.

EU mangler fokus

Behovet for at samarbejde i terrorbekæmpelse i Den Europæiske Union er åbenlyst. Unionen har da heller ikke ligget på den lade side. I de forløbne år har Unionen formuleret en handlingsplan mod terrorisme; en handlingsplan for frihed, retfærdighed og sikkerhed; om politi- og toldsamarbejde, om forhindring og bekæmpelse af terrorfinansiering; en handlingsplan for beskyttelse af borgerne mod kemiske, biologiske, radiologiske og nukleare trusler; et nedrustningspapir og ikke-spredningsprojekter.

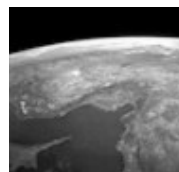
Problemet er ikke, at Unionen har lavet for lidt, måske tværtom har den lavet for meget. Terrorsikring af vores havne er relevant - men man kan berettiget spørge om mobile hegn, der kan rulles frem "når der sker noget" ikke er falsk tryghed frem for noget andet? Der er for lidt målsætning og prioritering. Det er ikke klart, hvad pejlemærkerne er, hvilke målsætninger vi efterstræber. Derfor er der behov for at rette fokus mod det væsentlige – herunder: Fælles kriminalitetsbekæmpelse, bedre udveksling af informationer, udveksling af mistænkte. Unionen har alle sine handlingsplaner. Nu drejer det sig om at få dem prioriteret og ført ud i livet. Fokus bør være på implementeringen og de konkrete resultater fremfor på uenigheden om processen.

For uenighed er der: som altid er Unionens medlemsstater delte i spørgsmålet om en overnational eller mellemstatslig indsats. Østrig er fortalende for en europæisk efterretningstjeneste, mens Storbritannien taler om koordinering af mellemstatslige indsatser på europæisk plan. Den diskussion er spændende, men bør have en marginal placering bag indholdet og implementeringen, der alt andet er ens, hvad end det foregår over- eller mellemstatsligt.

En politik på to ben

Terrorisme hverken kan eller skal forklares eller forsvares, men vi kender alle sætningen "one mans terrorist is another man's freedomfighter". Så manglen på frihed, demokrati og udvikling i visse dele af verden er selvfølgelig med til at nære myterne, men det legitimerer aldrig den kujonagtige terrorisme.

En succesfuld bekæmpelse af terrorisme må nødvendigvis stå på to ben. Den må både øge sikkerheden i sit eget folk og fjerne grobunden for terroristerne. Som historien af IRA viser, svækkedes IRA ikke ved at sætte hårdt mod hårdt. Tværtom øgede det rekrutteringsgrundlaget og forståelsen hos sine egne for den hellige sag. Det drejer sig derfor mindst lige så meget om at bekæmpe den håbløshed, vi finder i Mellemøsten. At skabe demokrati, politisk frihed og åbenhed. Fanatikere i Europa vil formentlig altid eksistere - udenfor pædagogisk rækkevidde. For dem er Al-Queda skalkeskjulet for deres egen utilpassethed. De lever i, af og med myten om Bin Laden i jordgrotten - eller som Naser Khader sagde sidste år: De fanatikere, der taler mest om kampen mod demokratiet og Vesten, bor ofte i en ghetto i London og lignende steder. De tilbringer deres tid i moskeen, og det er ikke gået op for dem, at lande som Oman, Libanon, Syrien ikke længere ser ud som i den beskrivelse, de læser i støvede gamle bøger, men at folk i disse lande drømmer de samme drømme: om demokrati, økonomisk vækst, tv, udvikling og nye biler.

Ellen Trane Nørby, MF (V) siden februar 2005 er kulturpolitisk ordfører for Venstre og formand for partiets Europaudvalg. Hun har tidligere været præsident for LYMEC, den liberale ungdomsorganisation i Europa. Ved Europaparlamentsvalget i juni 2004

opnåede hun med knap femogtyvetusinde stemmer en suppleantpost. Inden hun blev valgt til Folketinget har hun Kunsthistorie med sidefag i samfundsfag og arbejdet med formidling; samt arbejdet meget med demokratiudvikling og undervist på seminarier for unge i bl.a. Mozambique, i Ukraine og på Balkan.

Trine Pertou Mach i RÆSON:

Civilisationens kamp med sig selv?

Overvågning, kontrol og indskrænkninger af retsstaten kan måske/måske ikke hjælpe til at fange en forbryder, når forbrydelsen er begået. Men den type anti-terrorlovgivning er et symptom på, at man ikke er villig til at forstå noget som helst – og løser absolut intet af det, der bidrager til terrorisme. Den næsten fascistoide modvilje mod at se, at vores del af verden har en stor andel i problemet, er om muligt den største trussel mod det demokrati, den frihed og den politiske, økonomiske og kulturelle velstand, som vi kalder vores civilisation.

Af Trine Pertou Mach, talsperson for Udfordring Europa, medlem af SF

SOM i 2001, hvor World Trade Center blev ramt af to fly i et af de mest spektakulære terrorangreb nogensinde, sprøjter det - efter terroren i London - ud af EU med fordømmelser, forsikringer om at "vi ikke vil bøje nakken for terroristerne" og ikke mindst ihærdige forsøg på at udvide EU's kompetencer på det retlige område. England har som formandsland lagt op til en strømning af EU's anti-terrorindsats, ved at udvide mængden af efterretningsoplysninger, der kan udveksles, øge harmoniseringen af regler for registrering og overvågning af telefonsamtaler og e-mails samt en opgradering af EU's 'Anti-Terror Koordinator'.

I perioden efter angrebene 11. september, var reaktionerne fra mangt en menneskerettighedskyndig, at EU – og Danmark i øvrigt også med vores egen terrorpakke – var ved at skride af sporet i forhold til retssikkerhed og almindelige retsstatsprincipper. Selve kernen i det demokrati, man så hårdnakket hævdede, at terroristerne ønskede at knække, blev sat på spil af de demokratisk valgte politikere selv.

Det gentager sig nu. Der er helt oplagt et problem med den maniske trang på lederniveau til at udvise hårdhændethed, effektivitet og beslutsomhed: Menneskerettigheder, borgernes ret til privatliv, åbenheden og friheden i de demokratiske samfund kommer for alvor under pres, når det eneste bud på politiske løsninger af terrorisme-udfordringen lyder på en cocktail af overvågning, kontrol og indskrænkninger af det enkelte menneskes ret til at leve uforstyrret af staten. Selvfølgelig skal 'man' ikke bøje nakken for terrorismen - eller terroristerne, som det bliver til, når verden skal dels op i de gode

"Os" og de onde "Dem" – og netop derfor er det så vigtigt, at fastholde de grundprincipper som vores civilisation, som det hedder nu om stunder, bygger på. Det er jo selve styrken! Hvis ikke de politiske ledere tager sig sammen, ender de med at blive vores civilisations største fjende.

Ikke kontrol, men forandring

Det er en ubestridelig kendsgerning, at demokratiske samfund er mere sårbare overfor terrorangreb end udemokratiske overvågningssamfund. Desuden må man spørge sig selv, om det overhovedet er den rigtige dagsorden at ville kontrollere og overvåge? Det løser jo ingenlunde de problemer, der er baggrunden for, at terrorismen synes at øges i omfang og tiltrækningskraft. Når Spanien og England nu lægger op til, at EU skal stille sig i spidsen for en "Alliance of civilisations", er der en ikke uvæsentlig risiko for, at der bæres mere ved til det bål, der flammer på store dele af den vestlige højrefløj og hos fundamentalistiske kræfter i muslimske kredse: Det, der af den amerikanske politolog Samuel Huntington er blevet kaldt civilisationernes sammenstød - "clash of civilisations". Stigmatiseringen af den almindelige borger, der bekender sig til islam, samt vedkommendes frustration over, at blive kategoriseret som potentiel terrorist, vokser. Alt imens ingen europæisk regering, eller EU, synes at ville indrømme, at der ER problemer med vores færden i verden.

Det første punkt, der bør stå på en anti-terrorangrebets dagsorden er ikke øget kontrol. Det er højst anvendeligt, når skaden ER sket. Det svære, men entydigt afgørende, at kaste sig over – er de store magtpolitiske strukturer, der systematisk underlægger

en meget stor del af kloden USA og EU's herredømme. Politisk og økonomisk. Det er jo meget godt med alle disse ord om civilisationernes alliancer, men det handler om at skabe forandring. Det betyder, om vi kan lide det eller ej, at vi må ændre på den globale orden, hvor institutioner, politikker og magtforhold notorisk skævvrider kloden til fordel for vores verdensdel. Det nytter ikke at nægte, at EU og USA står i spidsen for en systematisk og struktureret underordning og - ja, undskyld – udbytning af så store dele af kloden.

Tænk om EU turde gøre sig selv til instrument for den anden og mere retfærdige verdensorden uden at gå på kompromis med den demokratiske åbenhedskultur, vi hele tiden skal kæmpe for at bevare og udvide!

Hvad EU bør gøre

Men er EU overhovedet et instrument til at gøre det, der skal til? Både ja og nej. I forhold til de verdenspolitiske faktorer, der styrker fanatikeres muligheder for at mobilisere mennesker til fundamentalistisk og voldelig kamp mod 'vesten', kan EU gøre en markant forskel. EU's terrorbekæmpelsesdagsorden burde rumme nogle helt andre og langt mere ambitiøse visioner end at udvide efterretningstjenesternes råderum:

For det første må EU lægge afstand til USA's selvbestaltede rolle af verdens politibetjent og underminering af den globale retsorden. Det indebærer en langt mere aktiv rolle i Mellemøsten, hvor EU kunne sætte sig i spidsen for en løsning af 'Alle konflikters moder': Israel-Palæstina. Et væsentligt signal kunne være at suspendere handelsaftalen med Israel.

Næste punkt kunne være at opgive støtten til åbenlyst korrupte og autoritære regimer i den arabiske verden; dobbeltmoralen skriger til himlen, og stiller ingenlunde EU i et troværdigt lys fortsat at forholde sig tavs til eksempelvis Ægyptens massive menneskerettighedskrænkelser.

For det tredje kunne EU gøre sig selv til redskab for den nødvendige reform af WTO. Sætte sig i spidsen for at give International Criminal Court legitimitet i styrkelsen af den internationale retsorden. Gøre alvor af det årtier gamle FN-løfte om at udviklingsbistand skal op på 0,7 % af BNP.

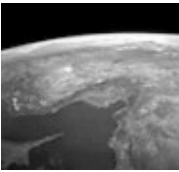
Ambitiøst, svært, udfordrende. Og langt mindre resultat-sikkert end indførelse af overvågning og retten til at læse folks mails og tjekke deres bankbøger. Men hvis EU rent faktisk vil gøre noget for at modvirke terrorisme, så er der ingen vej udenom. Overvågning, kontrol og indskrænkninger af retsstaten kan måske/måske ikke hjælpe til at fange en forbryder, når forbrydelsen er begået. Men den type anti-terrorlovgivning er et symptom på, at man ikke er villig til at forstå noget som helst – og løser absolut intet af det, der bidrager til terrorisme. Tænk om EU turde gøre sig selv til instrument for den anden og mere retfærdige verdensorden uden at gå på kompromis med den demokratiske åbenhedskultur, vi hele tiden skal kæmpe for at bevare og udvide!

Den uskønne symbiose

At der i øvrigt er nødt til at ske noget på den integrationspolitiske front turde være åbenbart. Men her hedder løsningen ikke EU, men et indenrigspolitisk opgør med års forfejlede integrationspolitikker. I Danmark foregår der en mindre civilisationskrig mellem fundamentalister af dansk og muslimsk herkomst på den ene side, og en trængt og lidt for tavs demokratisk (centrum-venstre)fløj på den anden. Udsmidningsministeriet, U-dansk Folkeparti (og en regering, der er villig til at sætte handling bag den etniske udrensning og stigmatisering, der normalt kun hører hjemme på yderfløjene) samt reaktionære imamer lever i en uskøn symbiose - og styrker den mentale forening, som gør det offentlige rum for tolerance og eftertanke stadigt mindre. At det er med til at fremme mobiliseringsmulighederne bag forvrængede versioner af islam og viljen til at slå ihjel – er desværre svært at bortforklare. Men den del af problemet er vores alle sammens - og løses hverken af flere kameraer på Nørreport, aflytning af telefonsamtaler, eller af øget spillerum for FET, PET og udenlandske efterretningstjenester.

Der findes ikke én nem universalløsning af terror-problemet. Virkeligheden er den triste, at vi er nødt til at leve med det i et vist omfang. Det fredelige tusindårsrige indfinder sig aldrig; verdens konflikter, krigsmåder og krigsmetoder udvikler sig hele tiden. Det, det gælder om, er at begrænse

mobiliseringspotentialer, der hænger tæt sammen med social-økonomiske faktorer. Både indenrigs- og udenrigspolitisk. Men den næsten fascistoide modvilje mod at se, at vores del af verden har en stor andel i problemet, er om muligt den største trussel mod det demokrati, den frihed og den politiske, økonomiske og kulturelle velstand, som vi kalder vores civilisation. EU kunne skrive verdenshistorie. Hvis EU tør.

Trine Pertou Mach er cand.scient.pol. fra Århus Universitet. Hun arbejder som programkoordinator i Mellempolitisk Samvirke på Det Arabiske Initiativ (Nordafrika og Mellemøsten), er talsperson for organisationen Udfordring Europa og medlem af SF. Sidder i styrelsen for

tænketanken NyAgenda. Specialist i den arabiske verden, menneskerettigheder, demokratisering og civilsamfundsudvikling. Beskæftiger sig en del med kvinders rettigheder i den arabiske verden. 1998-2001 ansat som politisk akademisk medarbejder i EU-parlamentet med fokus på EU's institutionelle forhold (åbenhed, integration, komitologi, traktatforhandlinger og regeringskonferencer). 2001-3 ansat på EU-kommissionens delegation i Kairo, Ægypten, med ansvar for NGO-bistand, civilsamfund, demokrati og fattigdomsbekæmpelse; dækkede menneskerettigheds-situationen i landet. 2003-4 ansat i WWF Verdensnaturfonden, København, som leder af et demokratiudviklingsprojekt i Kaliningrad. Er tidligere talsperson for Junibevægelsen (2000-2005). Har skrevet en række debatindlæg og bidrag til bøger (bl.a. "Udfordring Europa", Forlaget Politisk Revy (2002); "Scenarier for europæisk samarbejde. Hvidbog om fire mulige udviklinger af det europæiske samarbejde" (2004); "Smag på Europa" med Ellen Trane Nørby (2004). Hun er foredragsholder og debattør, og har bl.a. været kommentator for Dagen og dagbladet Information.